

**KILPAILUN VÄÄRISTYMINEN VAI
TARJONNAN KURJISTUMINEN?**

DISKURSSIANALYYSI YLE-LAIN UUDISTUKSEN VAIKUTUKSISTA
HELSINGIN SANOMIEN KOMMENTTIPALSTOILLA

Juuso Koskinen

Kandidaatintutkielma

Yhteiskuntapolitiikka

Yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos

Humanistis-yhteiskuntatieteellinen tiedekunta

Jyväskylän yliopisto

Syksy 2021

KILPAILUN VÄÄRISTYMINEN VAI TARJONNAN KURJISTUMINEN?

DISKURSSIANALYYSI YLE-LAIN UUDISTUKSEN VAIKUTUKSISTA HELSINGIN SANOMIEN KOMMENTTIPALSTOILLA

Juuso Koskinen

Kandidaatintutkielma

Yhteiskuntapolitiikka

Yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos

Humanistis-yhteiskuntatieteellinen tiedekunta

Jyväskylän yliopisto

Syksy 2021

Ohjaaja: Timo Anttila

Sivumäärä 33

TIIVISTELMÄ

Verovaroin rahoitetun Yleisradio Oy:n uudet tekstimuotoiset palvelut mielletään kaupallisen median näkökulmasta alan kilpailutilannetta merkittäväällä tavalla vääristäväksi tekijäksi. Euroopan komissiolle vuonna 2017 tehty kantelu aloitti Yle-lain uudistamisprosessin Suomessa, joka on edelleen kesken. Lakiuudistus rajoittaisi läpi mennessään Ylen toimintaa niin, että sen verkkosisällöt saisivat pääasiassa liittyä vain liikkuvaa kuvaa tai ääntä sisältävään julkaisuun. Erilaisia yleisradiotoiminnan lakisääteisiä rajoitustoimia on tehty myös muualla Euroopassa.

Tämä tutkimus tarkastelee Yleisradiota koskevan lainsäädännön muutosehdotusta kohtaan esitettyjä merkityksenantoja Helsingin Sanomien kommenttipalstoilla vuosina 2020–2021. Tutkimuksen aineistona on käytetty 187 Helsingin Sanomien nettisivuilla julkaistua kommenttia. Aineisto on kerätty kuudesta Yle-lain uudistusta käsittelevästä uutisesta. Tutkimusmenetelmänä olen käyttänyt aineistolähtöistä diskurssianalyysia.

Tutkimukseni tavoitteena on kuvata, millä tavoin Yle-lain muutoksen oletettuja vaikutuksia merkityksellistetään kielellisesti ja miten lakiuudistukseen suhtaudutaan Helsingin Sanomien kommenttipalstoilla. Olen määritellyt aineistosta esiin nousseet argumentit laadun, yhdenvertaisuuden, sananvapauden ja riippumattomuuden, kateuden, kilpailuasetelman ja rahoituksen sekä rajojen diskursseiksi. Tutkimuksen keskeisin löydös on, että enemmistö kommentteista vastustaa Yleisradion tekstisisältöjen rajoittamista, vaikka kommenttien kirjoittajat ovat Ylen kilpailijoihin lukeutuvan Helsingin Sanomien tilaajia.

Avainsanat: Yle-lain uudistus, yleisradiotoiminta, julkinen palvelu, riippumattomuus, sananvapaus, kantelu, diskurssianalyysi

SISÄLLYS

1. JOHDANTO	3
2. TUTKIMUKSEN VIITEKEHYS	6
2.1 Yle-laki ja tiedon saavutettavuus	6
2.2 Tiedon saavutettavuus on osa sananvapautta	6
2.3 Yleisradiotoiminnan lyhyt historia	7
2.4 Yleisradiotoiminnan kehityskulkuja Euroopassa	8
2.5 Medialiiton kantelun perustelut	11
2.6 Lakiuudistuksen ongelmakohtia	13
2.7 Julkisen palvelun rooli ja muuttunut asema	15
3. TUTKIMUSTEHTÄVÄ	17
3.1 Tutkimuskysymys ja menetelmä	17
3.2 Aineisto	18
4. TULOKSET	22
4.1 Laadun diskurssi	22
4.2 Yhdenvertaisuuden diskurssi	23
4.3 Sananvapauden ja riippumattomuuden diskurssi	24
4.4 Kateuden diskurssi	26
4.5 Kilpailuasetelman ja rahoituksen diskurssi	27
4.6 Rajojen diskurssi	28
5. POHDINTA	29
6. LÄHTEET	34
7. LIITTEET	38

1. JOHDANTO

Suomalainen mediajärjestelmä on kokenut suuren murroksen viime vuosien digitaalisen kehityksen myötä, kun mediakentällä toimivat yhtiöt ovat siirtäneet toimintansa pääpainopisteen printtimediasta verkkoon. Digitaalisten palvelujen kehittäminen on mahdollistanut uudenlaisten sisältöjen tuomisen mediamarkkinoiden kuluttajien saataville. Suomessa julkisesti verovaroin rahoitetun Yleisradio Oy:n (myöhemmin myös Yleisradio tai Yle) palvelurakenne on muuttunut 2010-luvulla yhtiön perinteisestä audiovisuaalisesta ohjelmatoiminnasta yhä enemmän erilaisten tekstisisältöjen hyödyntämiseen Ylen verkkopalveluissa. Yleisradio tarjoaa tekstisisältöjä esimerkiksi omilla nettisivuillaan, Yle-mobiilisovelluksessa sekä Ylen Uutisvahti-sovelluksessa.

Ylen tekstisisältöjen laajentuminen on koettu Suomen kaupallisen median ja ennen kaikkea lehdistön näkökulmasta ongelmallisena. Kaupallisen median edustajat ovat jo pitkään kokeneet julkisrahoitteisen Ylen liian vahvaksi kilpailijaksi ja ovat halunneet rajoittaa sen toimintakenttää. Vuonna 2017 Keski-suomalainen oy:n toimitusjohtaja Vesa-Pekka Kangaskorven johtama media-alan ja graafisen teollisuuden edunvalvontajärjestö Medialiitto ry teki Euroopan komissiolle (myöhemmin myös EU-komissio) valtiontukikantelun Ylen toiminnasta. Kantelun ytimessä oli, voidaanko julkisia varoja käyttää sellaisten tekstimuotoisten journalististen verkkosisältöjen tuottamiseen, jotka eivät liity julkisen palvelun yleisradio-ohjelmistoihin. Medialiiton (2017) mukaan Ylen laaja-alainen julkisesti rahoitettu tekstimuotoisten verkkosisältöjen tarjonta ja ”sähköisen sanomalehden” julkaiseminen vääristää kilpailua mediamarkkinoilla ja vaarantaa moniäänisen median tulevaisuuden. Liitto esitti myös, että Suomen Yleisradion tekstimuotoinen verkkojournalismi on laajuudeltaan poikkeuksellista sekä pohjoismaisesta että eurooppalaisesta näkökulmasta arvioituna (Medialiitto 2017).

Medialiiton kantelu ja Euroopan komission vaatimat selvitykset aloittivat Suomessa pitkän oikeusprosessin, jonka seurauksena pääministeri Sanna Marinin (sd.) johtama hallitus esitti loppuvuodesta 2020 uudistusta vuodesta 1993 asti voimassa

olleen Yle-lain seitsemänten pykälään, joka määrittelee julkisen palvelun tehtävät ja toiminnan reunaehdot. Hallituksen esityksen mukaan Yleisradion julkaisemien tekstimuotoisten sisältöjen pitää jatkossa olla nykyistä paljon tiukemmin sidoksissa sen julkaisemiin audiovisuaalisiin sisältöihin eli liikkuvaan kuvaan ja ääneen (Hallituksen esitys 2020). Laki tulisi rajaamaan myös esimerkiksi sitä, millaisia uusia tekstiin perustuvia palveluita Yle voisi kehittää. Viimeisen vuoden aikana Yle-laki on ollut lukuisilla lausuntokierroksilla perustuslaki- sekä liikenne- ja viestintävaliokunnissa, koska sen sisällöstä ei ole päästy yhteisymmärrykseen. Euroopan komissio ei ole asettanut lakiuudistuksen voimaantulumiselle määräaika, mutta hallituksen tahtotila on saada uusi laki läpi mahdollisimman pian. Suomalaisten näkökulmasta pelkona on, että jos Yle-lain uudistuksesta ei päästä yhteisymmärrykseen tarpeeksi nopeasti, ylikansallinen EU-komissio voi päättää lopulta itse lain sisällöstä.

Yleisradiota ja sen toimintaa on vuosien saatossa tutkittu paljon, mutta vireillä olevan lakiuudistuksen roolia suomalaisen yleisradiotoiminnan tulevaisuuden määrittäjänä ole vielä juurikaan tutkittu. Toni Lindblom (2009) tutkii väitöskirjassaan internetin käytön ja mobiilitoiminnan alkua Yleisradiossa vuosituhannen vaihteessa ja analysoi näihin uusiin medioihin kiinteästi liittyvää strategiatyötä yhtiössä. Heikki Hellman (2010) tarkastelee Yleisradion reviiriä ja sen valvonnan tiukentamista artikkelissaan "Täysi vai täydentävä palvelu?". Lotta Yli-Hukkala-Siira (2021) puolestaan tutkii Yleisradion sääntelyn kehityksen historiaa ja sen liitännäisyyttä sananvapauteen oikeushistoriallisesta näkökulmasta tuoreessa pro gradu -tutkielmassaan.

Tämän tutkimuksen tavoitteena on kuvata, millä tavoin Yle-lain muutoksen oletettuja vaikutuksia merkityksellistetään kielellisesti ja miten lakiuudistukseen suhtaudutaan Helsingin Sanomien kommenttipalstoilla. Aineistonani toimii Helsingin Sanomissa (myöhemmin myös HS) Yle-lakia käsittelevien uutisten kommentteja vuosilta 2020–2021. Analysoin ihmisten välisissä keskusteluissa esiin nousseita lakiuudistuksen vaikutuksia aineistolähtöisen diskurssianalyysin

keinoin. Diskurssianalyysi on menetelmänä väljärajainen ja monipuolinen, eikä sitä nähdä yhtenäisenä metodina. Se on paremminkin orientaatio tutkia sosiaalisen todellisuuden ilmiöitä ja toimintaa kielenkäytön kautta (Pälli & Lillqvist 2020, 375). Diskurssianalyysissäni olen kiinnostunut siitä, miten kommenttipalstojen kielenkäyttö muodostaa sosiaalisia konstruktioita. Tutkimukseni aihe on yhteiskuntapoliittisesti relevantti, koska Yleisradio on tarkoitettu koko kansalle ja sen lakisääteinen tehtävä on edelleen palvella kaikkia suomalaisia tasapuolisesti. Koska Yle on verovaroin kustannettu julkisrahoitteinen yhtiö, sen toiminta on jatkuvasti esillä yhteiskunnallisessa keskustelussa. Aihe on myös ajankohtainen uuden ja vielä käsittelykierroksella oleva lakiesityksen myötä.

Tutkimukseni toisessa luvussa esittelen lyhyesti yleisradiotoiminnan historiaa Suomessa, erittelen yleisradiotoiminnan viimeaikaisia kehityskulkuja muualta Euroopasta ja määrittelen tutkimukseni kannalta oleelliset käsitteet. Kolmannessa luvussa perustelen tutkimustehtäväni ja pohjustan aineistoni luonnetta kiinnittäen huomiota sen ominaisuuksiin, vahvuuksiin ja heikkouksiin. Tulosluvussa esittelen aineistosta yksilöimäni laadun, yhdenvertaisuuden, sananvapauden ja riippumattomuuden, kateuden, kilpailuasetelman ja rahoituksen sekä rajojen diskurssit. Lopuksi esitän tutkimukseni tärkeimmät löydökset ja pohdin aineistosta esille nousseita diskursseja kriittisesti Yle-lain muutoksesta saatavilla olevan tiedon valossa.

2. TUTKIMUKSEN VIITEKEHYS

2.1 Yle-laki ja tiedon saavutettavuus

Yleisradio Oy on yleisradiolain (1993/1380) 7 §:n mukaista julkista palvelua liikenne- ja viestintäministeriön hallinnon alalla harjoittava osakeyhtiö. Yhtiön kaikista osakkeista ja niiden tuottamasta äänimäärästä valtion omistuksessa ja hallinnassa on oltava vähintään 70 prosenttia. Yleisradio tuottaa Suomessa sisältöpalveluja eli televisio- ja radio-ohjelmistoja sekä tekstimuotoisia sisältöjä televisio- ja radioverkoissa sekä internetissä. Yhtiön tehtävänä on tuoda monipuolinen ja kattava julkinen palvelu jokaisen saataville yhtäläisin ehdoin sekä edistää median monimuotoisuutta ja sananvapautta. (Finlex 1993.)

Yleisradiolaki pyrkii turvaamaan tiedon saavutettavuuden jokaiselle suomalaiselle. Tiedon saavutettavuudella tarkoitetaan Yleisradion kontekstissa, että Ylen lähetykset ja tekstisisällöt ovat sellaisia, että kuka tahansa voi kuluttaa niitä ymmärtäen niiden keskisen sisällön. Ylen lakisääteinen tehtävä velvoittaa yhtiön ottamaan huomioon tiedon saavutettavuuden varmistamisen erityisryhmille. Tällaista velvollisuutta ei ole kaupallisen median toimijoilla. Yleisradion toimitusjohtaja Merja Ylä-Anttilan (Yle 2021) mukaan Yleisradio ei voi selviytyä laissa sille asetetuista yhdenvertaisuuden ja saavutettavuuden vaatimuksista ilman nykyisenmuotoisia tekstipalveluja.

2.2 Tiedon saavutettavuus on osa sananvapautta

Pääministeri Sanna Marinin (sd.) hallitusohjelmassa todetaan, että ”hallitus tukee sananvapautta ja demokratian toimivuutta vahvistamalla vastuullisen median toimintaedellytyksiä ja kilpailukykyä sekä kansalaisten tasavertaisia mahdollisuuksia saada luotettavaa tietoa ja sivistää itseään” (Hallitusohjelma 2019). Sananvapaus on oleellisesti yhteydessä termiin lehdistönvapaus, jolla tarkoitetaan tiedotusvälineiden vapautta sensuurista ja valtion ja esivallan painostuksesta. Sananvapaus on määritelty Yhdistyneiden kansakuntien (YK) Ihmisoikeuksien

yleismaailmallisen julistuksen 19. artiklassa seuraavasti: ”Jokaisella on oikeus mielipiteen- ja sananvapauteen; tähän sisältyy oikeus häiritsemättä pitää mielipiteensä sekä oikeus rajoista riippumatta hankkia, vastaanottaa ja levittää tietoja kaikkien tiedotusvälineiden kautta.” (YK 1948). Suomen perustuslaissa (1999/731) sananvapaus taataan jokaiselle ja siihen sisältyy oikeus ilmaista, julkistaa ja vastaanottaa tietoja, mielipiteitä ja muita viestejä kenenkään siihen puuttumatta (Finlex 1999a). Siten tiedon saavutettavuus määritellään perustuslaissa sananvapauden tärkeäksi osa-alueeksi. Myös Euroopan unionin perusoikeuskirjan 11 artiklassa todetaan sananvapauden sisältävän mielipiteenvapauden sekä vapauden vastaanottaa ja levittää tietoja tai ajatuksia viranomaisten siihen puuttumatta ja alueellisista rajoista riippumatta (Euroopan unioni 2000). Edellä mainittuihin lakeihin vedoten Yleisradion toimitusjohtaja Ylä-Anttilan mielestä ehdotettu Yle-lain uudistus kaventaa kansalaisten tiedonsaantimahdollisuuksia sekä sananvapautta (Yle 2021). Tämänkaltainen yhtäläisyysmerkkien vetäminen sananvapauden kaventamisen ja tiedonsaantimahdollisuuksien välille ei ole mielestäni yksiselitteistä. Kaiken kaikkiaan lakiesitys kuitenkin vaikuttaa jossain määrin olevan ristiriidassa perustuslain turvaaman sananvapauseriaatteen kanssa.

2.3 Yleisradiotoiminnan lyhyt historia

Yleisradiotoiminta alkoi 1920-luvulla, jolloin monet Länsi-Euroopan maat perustivat valtio-omisteisen tai vähintäänkin valtion valvoman yleisradiomonopolin. Suomessa Yleisradio Oy perustettiin vuonna 1926 ja sen pääasiallinen perustamistarkoitus oli kansan tasapuolinen sivistäminen. Yleisradion roolia Suomen kansallisen identiteetin rakentamisessa on pidetty kautta aikain tärkeässä arvossa (Jokinen & Saaristo 2006). Hallin ja Mancinin (2004) mukaan yleisradiotoimintaa on Suomessa pidetty vahvana instituutiona, jonka vaikutus yhteiskuntaan on niin suuri, ettei sitä voida jättää yksinomaan yksityisten

intressien valvontaan. Heidän mukaansa yleisradiotoimintaa on pidettävä yllä yleistä etua edustavan valtiovallan toimesta julkisrahoitteisuuden kautta.

Ajat ovat kuitenkin muuttuneet ja ainakin kaupallisen median tahot ovat alkaneet kyseenalaistaa julkisrahoitteisen Yleisradion merkityksen nykypäivän yhteiskunnassa. Medialiitto ilmaisi kantelussaan (2017), että Ylen verkkotoiminnan laajentuminen perustuu osaltaan Yleisradion julkisen palvelun tehtävän epätarkkaan määrittelyyn. Myös Hellmanin (2017) mukaan yhteiskunnan täytyy määrittellä julkisen yleisradiotoiminnan tehtävä modernilla ajalla riittävän tarkasti, jotta niin kansalaiset palvelun maksajina, yhteiskunta sen toimintakenttänä ja kilpailijat sen haastajina tietävät, miksi Yleisradio on olemassa ja mihin sitä tarvitaan. Tampereen yliopiston mediatutkija ja yliopistonlehtori Marko Ala-Fossi ei pidä Medialiiton tekemää kantelua EU-komissiolle ”kunniakkaana vaiheena sen historiassa”. Ala-Fossi syyttää vapaan journalismin keulakuvana ja puolestapuhujana itseään pitävää Medialiittoa epäuskottavuudesta, sillä kantelunsa myötä se nimenomaan hakee tukea journalismin rajoittamiseen. (HS 16.6.2020.)

2.4 Yleisradiotoiminnan kehityskulkuja Euroopassa

Hallituksen esityksessä (2020) kerrotaan esimerkkejä yleisradiotoiminnan sääntelystä muualla Euroopassa. Ruotsissa julkisen palvelun television Sveriges Television Ab:n (SVT) ja Sveriges Radio Ab:n toimintaa säännellään pääosin yhtiöiden toimiluvissa. Uusimmassa vuodet 2020–2025 kattavassa toimilupapäätöksessä todetaan, että SVT:n tulee keskittyä sen ydintoimintaan eli audiovisuaalisen sisällön tuottamiseen. Ruotsin yleisradioyhtiöiden ydintoimintojen ja muiden palveluiden tulisi olla tasapainossa ja esimerkiksi pitkiä artikkeleita ilman kytkentää televisio- tai radiouutisiin tulisi käyttää pidättyvästi. (Hallituksen esitys 2020.) Ruotsin oikeistopuolueet ovat jo pitkään vaatineet yleisradiotoimintaan budjettileikkauksia kaupallisten toimijoiden aseman parantamiseksi. Heidän mukaansa julkisen palvelun pitäisi keskittyä vain uutisiin ja ajankohtaisohjelmiin ja yleisradioyhtiöiden valvomiseksi tulisi perustaa

riippumaton komissio ehkäisemään markkinahäiriöiden muodostumista (Yle 2021).

Tanskassa nykyinen vuoden 2019–2023 kattava palvelusopimus sallii maan yleisradioyhtiö Danmarks Radion (DR) julkaista tekstimuotoisia uutisia, mutta se ei saa julkaista pitkiä artikkeleita. Kyseinen kieltö säädettiin sopimuksen kohdan 4.4 kirjauksella, joka kuitenkin kumottiin heti seuraavan hallituksen toimesta uudella liitteellä. Tanskan viisivuotinen palvelusopimus rajoittaa DR:n kilpailua kaupallisen median kanssa alueilla, joilla ei ole selvää julkisen palvelun intressiä. Yhtiön palveluiden kehittämistä on myös rajoitettu, eikä sillä ole oikeutta luoda uusia merkittäviä verkkopalveluita sopimuksen voimassaolon aikana. (Hallituksen esitys 2020.)

Norjan malli muistuttaa Suomen Yleisradion tämänhetkistä asemaa Pohjoismaista eniten, sillä Norjassa yleisradiotoiminnan tekstimuotoisen sisällön osalta ei ole säädetty tarkkoja rajoituksia. Yhtiösäännön mukaan Norsk Rikskringkastingin (NRK) tulee toimia kaikilla alustoilla. Se voi myös tehdä samanlaista sisältöä kuin kaupalliset toimijat, mutta sen pitää korostaa tarjontansa yhteiskunnallista ja sosiaalista arvoa. (Hallituksen esitys 2020.) Edellä mainittuja on luonnollisesti vaikea mitata, joten Norjan yleisradiotoimintaa määrittävässä lainsäädännössä on paljon tilaa tulkinnalle. Yleisradiotoiminnan raameista väännetään siis kättä myös muissa Pohjoismaissa.

Muualla Euroopassa, kuten esimerkiksi Saksassa, yleisradiotoiminta on paikoitellen Pohjoismaita huomattavasti tiukemman sääntelyn piirissä. Mediaviranomaiset määrittelevät Saksassa osavaltioittain toimivien yleisradioiden toiminnan periaatteet, tehtävät ja rajoitukset todella tarkasti Suomeen verrattuna. Vuodesta 2019 asti voimassa ollut sopimus kieltää esimerkiksi Saksan julkisen palvelun yleisradioiden samankaltaisuuden lehdistön kanssa jyrkästi. Verkkouutisoinnissa sallitaan ainoastaan liikkuvan kuvan ja äänen käyttö ja sallittujen tekstisisältöjen lyhyt luettelo rajoittuu pelkästään otsikoihin,

ohjelmatietoihin sekä uutislähetysten litterointeihin. Ohjelmien teon yhteydessä syntyneiden artikkeleiden tulee myös aina olla identifioitavissa tiettyyn ohjelmaan. (Hallituksen esitys 2020.)

British Broadcasting Corporationin (BBC) kehityskulku Isossa-Britanniassa on ollut lähes samanlainen kuin Ylellä Suomessa. Vuosituhannen vaihteessa teknologisten mediamarkkinoiden muutos ei horjuttanut tarjontaansa lisänneiden ja monipuolistaneiden BBC:n ja Yleisradion asemaa (Hellman 1999). Tällä hetkellä BBC:n säästöpainet sitä vastoin ovat kovat, sillä Iso-Britannian pääministeri Boris Johnsonin konservatiivihallituksen kielteinen suhtautuminen julkisen palvelun mediaan voi olla tulevina vuosina vakava uhka BBC:n rahoitukselle. BBC:n toimintaa rahoitetaan lupamaksuilla ja yhtiö käy tällä hetkellä neuvotteluja maan hallituksen kanssa lupamaksujen tason jäädyttämisestä seuraavaksi viideksi vuodeksi. Pandemia-aikana arviolta 200 000 lupamaksujen maksajaa on hävinnyt, mikä on pakottanut maan hallituksen myös harkitsemaan tilaajamalliin vaihtamista (Yle Areena 9.9.2021). BBC:n tapauksesta tärkein huomio Ylen kannalta liittyy yhtiön kilpailuasemaan kaupallisten toimijoiden kanssa. Kun BBC:n TV-lupien vuosien lähetyksimonopoli aikanaan mureni valinnanvapauden puuttumisen vuoksi, ohjelmatoiminnan ja kilpailun vapautuessa lähetyksmarkkinoilla ohjelmien laatu ja kattavuus paranivat koko Isossa-Britanniassa. (Crisell 1997, 22.)

Eurooppalaisittain Medialiiton kantelu ei ole lainkaan poikkeuksellinen. Suomen Medialiittoa vastaavat toimijat ovat muualla Euroopassa tehneet 2000-luvun aikana yli 40 kantelua kansallisesta yleisradiotoiminnasta. Kanteluita on tehty muun muassa Tanskassa, Ranskassa, Irlannissa, Belgiassa, Portugalissa, Espanjassa ja Hollannissa. Jokaisen kantelun taustalla on sanomalehtikustantajien eurooppalainen etujärjestö ENPA (Iltalehti 2021). Tällaisia kanteluita on odotettavissa myös jatkossa, sillä tällä hetkellä EU-komission viimeisin laaja linjaus yleisradiotoiminnasta on tiedonanto vuodelta 2009 (Euroopan komissio 2009; HS 2021). Viimeisen 12 vuoden aikana EU:n sisällä on tehty vain jäsenmaa- ja tapauskohtaisia linjauksia usein epävirallisten keskustelujen pohjalta, kuten

esimerkiksi Medialiiton ja Ylen tapauksessa. Asia vaatisi komission suunnalta selkeän toimintamallin laatimista, koska tällä hetkellä EU:n valtioneuvoston sääntelyä ja sitä määrittävää Amsterdamin sopimusta (Finlex 1999b) koskevat pykälät ovat EU:n tasolla liian monitulkintaisia.

2.5 Medialiiton kantelun perustelut

Medialiiton kantelun jälkeen Suomen liikenne- ja viestintäministeriö toimitti vastineensa kanteluun ja EU-komission pyytämään selvitykseen marraskuussa 2017. Vastineessa Ylen teksti- ja äänisisällöt todettiin kuuluvaksi julkisen palvelun yleisradiotoimintaan. Myös valtion noin 500 miljoonan euron Ylelle myöntämän vuosibudjetin katsottiin olevan oikein ilmoitettu ja perusteltu. Vuosina 2018–2019 EU-komissio kävi asiasta neuvotteluja sekä Medialiiton että Suomen viranomaisten kanssa. Neuvottelujen tuloksena Suomen viranomaiset esittivät yleisradiolain 7 §:ään täydennystä, joka täsmentäisi Ylen toimintaa täyttämään Euroopan unionin valtioneuvoston sääntelyn vaatimukset. (Hallituksen esitys 2020.)

Medialiiton argumentoinnin paikkansapitävyys Yleisradion ”sähköistä sanomalehteä” ja kilpailun vääristymistä kohtaan on saatavilla olevan tutkimustiedon valossa kyseenalaista. Muun muassa saksalaisen tutkija Annika Sehl (2020) tutkimus osoitti, että markkinoita oletetusti vääristävien julkisrahoitteisten mediayhtiöiden syrjäyttämistä tueksi ei ole juuri lainkaan perusteita. Sehl tutki kansallisia lähetys- ja verkkomarkkinoita kaikissa 28 Euroopan unionin maassa. Tutkimus keskittyi markkinaresursseihin, yleisön suorituskykyyn ja digitaalisten uutisten maksamiseen liittyviin tietoihin. Sehlin analyysi paljasti vain vähän tai ei ollenkaan vaikutusta julkisrahoitteisten yleisradioyhtiöiden vaikutuksesta kaupallisen median verkkomarkkinoihin. Sehlin tutkimusta jo kolme vuotta aiemmin Fletcher ja Nielsen (2017) osoittivat, että ihmiset, jotka maksavat tällä hetkellä painetusta printtilehdestä, maksavat todennäköisemmin myös verkkosisällöistä tai ovat valmiimpia maksamaan niistä tulevaisuudessa. Vastaavasti myös julkisesta mediasta ilmaisia verkkouutisia tällä

hetkellä kuluttavat ihmiset eivät todennäköisesti ole myöskään tulevaisuudessa valmiita maksamaan verkkouutisista (Fletcher & Nielsen 2017).

Norjan kulttuuriministeriön teettämä tutkimus (Andersen 2015) ei kyennyt löytämään aukotonta näyttöä julkisen palvelun median verkkopalveluiden aiheuttamista haitoista kaupalliselle toiminnalle, mutta myöskään onnistunut ei sulkemaan niitä kokonaan pois. Ruotsissa radio- ja tv-toimintaa hallinnoivan viranomaisen sekä asiantuntijoiden yhteistyönä teetetyn raportin löydökset puolestaan totesivat selvemmin, että julkisrahoitteisella medialla on sekä myönteisiä että kielteisiä vaikutuksia yksityiseen mediasektoriin, mutta siitä ei koidu selkeää häiriötä kaupalliselle toiminnalle. (Ala-Fossi, Venttola & Reunanen 2017, 20.) Tanskan kulttuuriministeriön tilaama laaja meta-analyysi (Kulturministeriet 2016) sen sijaan vahvisti, että näyttöä julkisen palvelun kielteisistä markkinavaikutuksista joko ei ole lainkaan tai se jää hyvin vähäiseksi.

Keväällä 2017, hieman ennen Medialiiton kantelua, Suomessa suoritettiin Ylen verkossa julkaisemista alueuutisista ja uutisten personoinnista lain edellyttämä ennakoarviointi. Ylen hallintoneuvoston arvioinnin lopputulos oli, ettei Yle-palvelu häirinnyt markkinoita. Asiaa on selvitetty myöhemmin Yleisradion toimeksiannosta myös kysely- ja yleisötutkimusten avulla, kuten muun muassa Oxfordin yliopiston Reuters-instituutin Digital News Report -kyselyaineistosta tehdyn kansainvälisen analyysin ja siitä erikseen luodun kotimaisen analyysin avulla (Reunanen 2019). Suomessa tutkimustulokset ovat samassa linjassa muissa Pohjoismaissa saavutettujen tulosten kanssa, sillä tulokset eivät tue käsitystä julkisen palvelun verkkouutis sisältöjen aiheuttamasta merkittävästä haitasta kaupalliselle toiminnalle (Ala-Fossi ym. 2017; Reunanen 2019). Pohjoismaisten selvitysten ohella myöskään Isossa-Britanniassa suoritetuissa lukuisissa tutkimuksissa ei ole saatu varmaa näyttöä BBC:n verkkopalveluiden suorasta vaikutuksesta sanoma- ja paikallislehtien kysyntään tai media-alan kilpailuasetelmaan (Hallituksen esitys 2020).

Kaiken lisäksi lakiuudistukseen sysäyksen antaneen Medialiiton vuoden 2017 kantelun on jo todettu vanhentuneen. Yleisradion toimitusjohtaja Merja Ylä-Anttilan mukaan Ylellä on tehty toiminnan muutosta lakiuudistuksen edellyttämään suuntaan heti kantelun jälkeen. Liikkuvan kuvan ja äänen lisääminen digipalveluun on näyttäytynyt yhtiön sisällä joka tapauksessa luonnolliselta kehityskululta ja pelkästään tekstiin perustuvien juttujen osuutta on vähennetty vuosi vuodelta. (HS 16.6.2020.)

2.6 Lakiuudistuksen ongelmakohtia

Yle-lain uudistaminen on herättänyt paljon vastustusta kansalaisten keskuudessa. Ylen tekstisisältöjen kaventamista on pyritty estämään esimerkiksi ”Tieto on meidän” -nimisellä kansalaisaloitteella, joka sai vaadittavat 50 000 kannatusilmoitusta kokoon toukokuun lopussa vuonna 2021 ja eteni eduskunnan käsittelyyn. Aloitteen mukaan Ylen tekstimuotoiset verkkosisällöt ovat merkityksellisiä sanan- ja lehdistönvapauden, yhdenvertaisen tiedonsaannin, sekä demokratian turvaamiseksi (Kansalaisaloite.fi 2021). Aloitteen tavoitteena ei ole pelkästään pitää Yleisradion tekstimuotoisia sisältöjä ennallaan, vaan turvata Ylen tekstimuotoiset journalistiset verkkosisällöt myös jatkossa määrittelemällä ne Ylen merkittäväksi uudeksi palveluksi. Aloitteen allekirjoitustahti kiihtyi voimakkaasti toukokuun lopussa, kun myös mediakonserni Sanoma Media Finland Oy teki Yleisradiosta valtioneuvostonkantelun EU:n kilpailuviranomaiselle. Kantelun tarkoituksena oli selvittää, rikkovatko Yle Areenan sisällön laajuus ja sähköiset oppimissisällöt EU:n valtioneuvoston sääntöjä. Kansalaisaloite keräsi Sanoman kantelun jälkeen kolmessa päivässä liki 20 000 allekirjoitusta. (Kansalaisaloite.fi 2021).

Edellä mainitun kansalaisaloitteen ohella myös Ala-Fossin ym. (2021) laatimassa Helsingin ja Tampereen yliopiston yhteisessä lausunnossa esitettiin Yleisradion tekstimuotoisten journalististen verkkosisältöjen määrittelemistä vastaisuudessa Yleisradion sisältöihin kiinteästi liittyväksi palveluksi. Lausunnossa yliopistot

kiinnittivät huomiota useaan kriittiseen kohtaan lakiesitysluonnoksessa. Yliopistot pitivät erityisen ongelmallisena esitysluonnoksen perusteluiden salassapitoa ja sitä, että yleisradiotoiminnan perimmäinen päätösvalta on kansallisen tason sijasta EU:lla. Yliopistot myös varoittivat lakiin esitettyjen muutosten heikentävän kansalaisten tiedonsaantia. (Ala-Fossi ym. 2021.)

Helsingin ja Tampereen yliopistojen yhteinen tutkimusryhmä CorDi-hanke toi lausunnossaan esille myös, että lakiehdotus on hyvin tulkinnanvarainen, vaikutuksiltaan epätarkka, vaikeasti valvottava ja perusteluiltaan heikko (Hallituksen esitys 2020). Samaa mieltä oli myös lausunnon antanut Medialiitto, joka tosin esitti Ylen tekstimuotoisen sisällön tarkempaa rajoittamista pelkkiin Ylen omien ohjelmien referointiin (Medialiitto 2021). Lausuntokierroksen jälkeen perustuslakivaliokunta päätyikin muuttamaan lakiesitystä siten, että Marinin (sd.) hallituksen aikeena on vahvistaa ensimmäistä kertaa tiettyjen tekstimuotoisten verkkosisältöjen julkaisun kuuluvan Yleisradion tehtäviin. Tämänkaltaisia sisältöjä ovat esimerkiksi nopeisiin uutistilanteisiin liittyvät uutissisällöt, viranomaistiedotukset sekä teksti-TV-palvelu. Yle-lain muutosesityksen pääasiallisena tavoitteena on kuitenkin edelleen muuttaa Ylen palvelut niin, että ne ovat jatkossa EU:n valtioneuvoston sääntelyn mukaisia.

Hallituksen tavoitteet lakiesityksen mahdollisimman nopeasta hyväksymisestä ovat sinänsä perusteltuja. Jos päätöstä ei saada kansallisesti riittävän nopeasti tehtyä, EU-komissio päättää lopulta itse, miten Suomen tulee muuttaa lainsäädäntöään. Helsingin Sanomille asiaa kommentoineen yliopistotutkija Riku Neuvosen mukaan kiire ei kuitenkaan oikeuta hätiköityihin pikaratkaisuihin. Neuvonen perustelee lakiesityksen rajaavan Yleisradion ja kansalaisten sananvapautta yhdenvertaisen tiedonsaannin osalta, vaikka perusoikeuden rajoitusedellytykset eivät lakisääteisesti täyty. Vaikka Ylen oman näkemyksen mukaan lakiuudistus ei aiheuta suuria muutoksia yhtiön toimintaan, valtioneuvoston oikeudellisesti on tärkeää pohtia, voidaanko perusoikeuksia rajoittaa

vaihtelun perusteella, kun sen myötä ei välttämättä edes saavuteta toivottuja vaikutuksia. (HS 2021.)

2.7 Julkisen palvelun rooli ja muuttunut asema

Julkisen palvelun yhtiöt ovat Suomessa ja muualla Euroopassa 2000-luvun edetessä enenevässä määrin kiinnostuneet laaja-alaisemmasta vaikuttavuuden tutkimuksesta kuin pelkästään pelkistä yleisömittauksista ja tyytyväisyystutkimuksista (ks. Mäntymäki 2007, 28). BBC:n (2004, 7-8) julkaisemassa raportissa todetaan, että julkisesti rahoitettuna palveluna yleisradiotoiminnan pitää palvella yhteiskunnan jäseniä median käyttäjinä sekä yksilöllisiä tarpeita tyydyttävinä kuluttajina. Kyseisen raportin mukaan julkisen palvelun yleisradiotoiminta on olemassa ennen kaikkea tuottaakseen julkista arvoa eli yhteiskunnallista vaikuttavuutta viiden eri näkemyksen kautta, jotka ovat demokraattinen, kulttuurinen ja luova, kasvatuksellinen, sosiaalinen ja yhteisöllinen sekä globaali. (BBC 2004, 7-8.)

Julkisen palvelun ohjelmatarjonta voi olla niin sanottua täyttä palvelua, jos se katsotaan kansallisesti olevan perusteltua. Täyden palvelun ohjelmistoon katsotaan sisältyvän kaiken tyyppisiä sisältöjä, niin tiedottavia, opetuksellisia kuin viihteellisiäkin (Eduskunta 2005; Hellman 2010). Sisällön luonteesta riippumatta yleisradio-ohjelmilta on yleensä aina vaadittu korkeaa laatua. Julkisen palvelun tuottajana yleisradiotoiminnan merkitys myös korostuu, sillä suuri yleisö osallistuu aktiivisesti Yleisradiota käsittelevään keskusteluun (Mäntymäki 2007, 15). Instituutioiden kohtalo määräytyy niitä rakentavassa keskustelussa ja tämä Yleisradion ja sen lain muutosehdotukseen liittyvä debatti näkyy hyvin valitsemassani aineistossa.

Useissa maissa julkisen palvelun median resursseja on vähennetty poliittisten ääri liikkeiden ja talousliberaalien päättäjien myötävaikutuksella. Suomessa kysymys on epäpoliittisoitu, mutta silti Yle-lain muutoksesta käydään keskustelua ja

tehdään päätöksiä pääasiassa suljettujen ovien ja salaisten sähköpostien välityksellä virkamiesten ja politikkojen kesken. (SK 2020; Hallituksen esitys 2020.) Tällaisten päätösten tekemiseen tarvitaan läpinäkyvyyttä, jotta myös kansalaisten mielipide saadaan esille. Sen vuoksi tämä tutkimus tutkii nimenomaan kommenttipalstoja ja tavallisten kansalaisten mielipidettä Yle-lain muutoksesta.

3. TUTKIMUSTEHTÄVÄ

3.1 Tutkimuskysymys ja menetelmä

Tämän tutkimuksen tavoitteena on kuvata, millä tavoin Yle-lain muutoksen oletettuja vaikutuksia merkityksellistetään kielellisesti ja miten lakiuudistukseen suhtaudutaan Helsingin Sanomien kommenttipalstoilla. Tutkimukseni tavoitteesta olen johtanut seuraavat tutkimuskysymykset:

- 1) Millaisia Yle-lain muutoksen vaikutusta käsitteleviä diskursseja Helsingin Sanomien kommenttipalstoilta on löydettävissä?
- 2) Suhtaudutaanko kommenttipalstoilla Yle-lain muutokseen myönteisesti vai kielteisesti?

Tutkimusmenetelmäkseni valitsin aineistolähtöisen diskurssianalyysin. Aineistolähtöistä menetelmää käytettäessä ei aseteta ennakko-oletuksia sille, mitä aineistosta löytyy. Tuomen ja Sarajärven (2018, 150–158) mukaan laadullisessa tutkimuksessa todellisuus aukeaa tutkijalle eri tavalla riippuen siitä, mitä menetelmiä aineiston tutkimiseen on käytetty. Koska tutkimukseni on toteutettu aineistolähtöisesti, analyysini etenemistä ei siis ohjaa mikään teoria tai epistemologia. Lopulliset tutkimuskysymykseni muodostuivat vasta aineiston analyysin edetessä.

Diskurssianalyysi sopii tutkimukseni tarkoitukseen hyvin, koska siinä otetaan lähtökohdaksi sosiaalisen konstruktionismin mukaisesti kieli ja sen todellisuutta rakentava luonne. Tämä ilmenee hyvin myös kommenttipalstoilla. Diskurssianalyysini eteni vaiheittain seuraavassa järjestyksessä: 1) aineistoon tutustuminen, 2) aineiston jäsentely, 3) aineiston jakaminen diskursseiksi sekä 4) diskurssien tulkintojen ja johtopäätösten tekeminen.

Analyysin ensimmäisessä vaiheessa aloitin aineistoon tutustumisen ilman ennako-oletuksia sen sisällöstä. Aineistooni perehtymisen yhteydessä kiinnitin aluksi huomiota erityisesti siihen, kuinka tilannesidonnaisia kielelliset merkityksenannot ovat. Pynnönen (2013, 13) painottaakin, että näitä merkityksenantoja analysoitaessa on aina otettava huomioon ympäröivä sosiaalisen todellisuuden konteksti. Diskurssianalyysissa kielenkäyttöä on mahdollista havainnoida paitsi maailmaa kuvailevana, myös todellisuutta merkityksellistävänä, rakentavana, tuottavana ja uusintavana käytäntönä (Jokinen, Juhila & Suoninen 2016, 21–22; Suoninen 2021). Kommenttipalstoilla oli mahdollista havaita kaikkia edellä mainittuja todellisuutta merkityksellistäviä käytäntöjä. Erityisen mielenkiintoista oli huomata, kuinka kielenkäytöllä uusinnettiin ja ylläpidettiin toisten kommentoijien jo luomaa todellisuutta.

Toisessa vaiheessa jäsentelin aineiston kokoamalla kommenttipalstojen kaikki 187 kommenttia samaan tiedostoon. Sen jälkeen pilkoin kommentit pienempiin analyysiyksiköihin, jotta kykenin jakamaan yksittäiset havainnot samanlaisia kielellisiä merkityksenantoja sisältäviin teemoihin. Analyysiyksiköksi määrittelin kielellisen merkityskokonaisuuden, joka otti kantaa Yle-lain muutoksen mahdollisiin vaikutuksiin. Merkityskokonaisuus saattoi muodostua yhdestä tai useammasta sanasta. Kolmannessa vaiheessa kokosin teemojen havaintoyksiköistä itse nimeämiäni laajempia merkityksentämisen kokonaisuuksia eli diskursseja. Analyysin viimeisessä vaiheessa tarkastelin diskurssien välisiä suhteita ja muodostin niiden pohjalta johtopäätöksiä.

3.2 Aineisto

Tutkimukseni aineistona olen käyttänyt Helsingin Sanomien verkkolehden artikkelien yhteydessä olevia tilaajille suunnattuja interaktiivisia kommenttipalstoja. Aineistona toimivat 187 kommenttia on kerätty kuudesta Helsingin Sanomissa julkaistusta Yle-lakia käsittelevästä uutisesta. Kommentit ovat

alle vuoden mittaiselta ajanjaksolta kesäkuun 2020 ja toukokuun 2021 väliseltä ajanjaksolta.

Verkkokeskustelututkimuksen historiaa voidaan pitää verrattain lyhyenä ja yhteiskuntapoliittisesti epätavallisenakin aineistovalintana, joten siihen tarttuminen tuntui kiinnostavalta ratkaisulta. Päädyin valitsemaan aineistoksi juuri Helsingin Sanomien kommenttipalstat monesta syystä. Ensimmäiseksi Ylen omissa Yle-lakia koskevissa uutisoinneissa ei ollut tarjottu lukijoille mahdollisuutta kommentoida artikkelien sisältöä. Toiseksi Helsingin Sanomat on levikiltään Suomen suurin tilattava sanomalehti, joten kommenttien kirjoittajien otosta voidaan lähtökohtaisesti pitää melko laajana. Kolmanneksi HS antaa suostumuksensa tietojen keräämiseen artikkelien kommenttiketjuista tutkimuksia ja opinnäytteitä varten. Helsingin Sanomat kertoo rohkaisevansa lukijoitaan avoimeen keskusteluilmapiiriin ja näkemysten vaihtoon kommenttipalstoilla (HS 5.2.2020).

Monista muista kommenttipalstoista poiketen HS valvoo julkaisemiaan kommentteja, sillä kaikki kommentit luetaan läpi etukäteen lehden omien moderaattorien toimesta. Julkaistaviksi valitaan vain ne, jotka vievät keskustelua asiallisesti eteenpäin (HS 5.2.2020). Kommenttipalstan moderointi tarjoaa hyvät lähtökohdat debatista löytyvien diskurssien analysoimiseksi, sillä aineistossani esitetyt kommentit olivat pääsääntöisesti älykkäitä, oivaltavia ja asiallisia. HS:n toimittamat mielipidekirjoitukset julkaistaan yksittäisiä poikkeuksia lukuun ottamatta vain kirjoittajan omalla nimellä, ja sama käytäntö on laajennettu koskemaan myös verkkokommentteja. Lehden mukaan valtaosa kommenteista kirjoitetaan nykyisin omalla nimellä, mutta tämä oli kuitenkin ristiriidassa keräämäni aineiston kanssa.

187 kommentista vain 50 oli allekirjoitettu kommentoijan omalla nimellä, vastaavasti 137 nimimerkillä. Vähiten kommentoidussa uutisessa kommentteja oli viisi, kun taas eniten keskustelua herättäneessä artikkelissa 74. Anonymiteetti

osoittautui aineistossa vahvasti läsnä olevaksi ominaisuudeksi. Anonymiteetin johdosta ei ole mahdollista tietää, kuinka laajaa näkemystä kommentit todellisuudessa edustavat. Täysin nimettömänä kommentointi ei ole Helsingin Sanomien nettisivuilla mahdollista, sillä kommentin kirjoittamiseksi lukijan on ensin kirjaututtava HS-tunnuksilla sisään nimimerkin luomiseksi. Tämä voidaan nähdä aineiston heikkoutena, sillä se rajaa aineistoni kuuden kommenttipalstan kommentit pelkästään Helsingin Sanomien tilaajien kirjoittamiksi. Toinen aineiston heikkous on, ettei jokaisella kommentoijalla voida olettaa olevan yhtä paljon substanssiosaamista ja taustatietoa aiheesta, johon hän ottaa kantaa. Tämä näkyy aineistossa siinä, että osa kommenteista on pitkiä, huolellisesti rakennettuja sekä loogisesti perusteltuja, toiset kommenteista taas ovat lyhyitä ja melko arvolatautuneesti perusteltuja.

Toisaalta kommenttipalstojen anonymiteettia voidaan pitää myös aineistoni vahvuutena. Oman mielipiteen ilmaiseminen tunnistamattoman nimimerkin takaa voi madaltaa kynnystä ylipäätään osallistua keskusteluun. Kommenttipalstojen nimettömyys mahdollisti myös joidenkin provosoivien ja yleisestä mielipiteestä poikkeavien kannanottojen tuomisen julki. Dialogisuutta aineistoon toivat mahdollisuus ketjuttaa kommentteja vastaamalla muiden kommentteihin tai klikkaamalla "Hyvin argumentoitu" -painiketta. Suosituimmissa kommenteissa "Hyvin argumentoitu" -merkintöjä oli useita satoja.

Aineistossa esiintyvät kommentit voidaan jaotella niiden sisällön mukaan kolmeen eri kategoriaan.

- 1) Kommentit, jotka ottavat kantaa lakiesitykseen Yle-lain muuttamiseksi
- 2) Kommentit, jotka ottavat kantaa muissa kommenteissa esitettyihin argumentteihin
- 3) Kommentit, jotka ottavat kantaa pelkästään uutisen kirjoitusasuun ja toteutukseen

Ensimmäiseen kategoriaan kuuluvia kommentteja oli ylivoimaisesti eniten. Myös toiseen kategoriaan kuuluvia kommentteja oli melko paljon. Analyysissäni käsittelin ensimmäisen ja toisen kategorian kommentteja. Viimeisen kategorian kommentteja oli vain muutamia, eivätkä liittyneet itse aiheeseen lainkaan, joten jätin ne pois analyysistäni.

Laadulliselle tutkimukselle on ominaista tutkijan vahva läsnäolo tutkimusprosessissa. Tutkijan on sen vuoksi tärkeä reflektoida omaa asemaansa tutkimuksessa ja muistaa raportoida siitä avoimesti (Juhila 2021). Oman tutkijapositioni puolesta koen aiheelliseksi mainita, että työskentelen itse Yleisradio Oy:n palveluksessa. Tämä saattaa jossain määrin vaikuttaa aineistosta poimimiini diskursseihin, joita joku aihetta täysin ulkopuolelta katsova voisi mahdollisesti tutkia eri tavalla tai esimerkiksi kiinnittää aineistossa huomiota erilaisiin asioihin.

4. TULOKSET

Tutkimuksen aineistossa Yle-lain muutoksen aiheuttamia vaikutuksia merkityksellistetään monin erilaisin, mutta toistuvien argumenttien. Kommenttipalstoilla esitettyjen argumenttien pohjalta olen jakanut aineistossa esiintyvät Yle-lain muutosta koskevat näkemykset kuudeksi eri diskurssiksi, jotka ovat laadun, yhdenvertaisuuden, sananvapauden ja riippumattomuuden, kateuden, kilpailuasetelman ja rahoituksen sekä rajojen diskurssit. Seuraavaksi esittelen diskurssit niiden aineistossa esiintyvän yleisyyden määrittämässä järjestyksessä. Diskursseista neljä ensimmäistä, laadun, yhdenvertaisuuden, sananvapauden ja riippumattomuuden sekä kateuden diskurssit, vastustavat Yle-lain muuttamista. Sen jälkeen esittelemäni kilpailuasetelman, rahoituksen ja rajojen diskurssit sitä vastoin puoltavat lakiesityksen hyväksymistä ja Ylen tekstisisältöjen rajoittamista. Moni aineiston kommentteista merkityksellistää näkemystään säännönmukaisesti usean eri diskurssin kautta, joten diskurssien välillä olevat rajapinnat ovat paikoitellen häilyviä. Diskurssien välisiä suhteita käsitellään tutkimuksen pohdintaosiossa.

4.1 Laadun diskurssi

Laadun diskurssi on aineistossa selvästi eniten esiin noussut päädiskurssi. Laadun diskurssin selkein tehtävä on tuoda esille, miten Yle-lain muutos vaikuttaa kielteisesti Yleisradion tuottamien sisältöjen laatuun. Diskurssin keskiössä on ajatus, jonka mukaan Ylen ansiosta suomalaisilla on käytettävissään maailman mitassa erittäin tasokas, monipuolinen ja perusteellinen tiedonvälityspalvelu, joka tulisi säilyttää muuttumattomana. Diskurssin mukaan laadukkaaksi ja kattavaksi luonnehdittu Ylen palvelutarjonta on tähän mennessä ollut kaikkien vapaasti saatavissa, mutta tämä asetelma on oleellisesti vaarassa muuttua lakiuudistuksen myötä.

Laadun diskurssi perustelee Ylen tekstisisältöjen vahvuudeksi asioiden ja ilmiöiden helpon vertailun. Tekstin esitetään olevan liikkuvaa kuvaa vaivattomampi tapa

luoda kattava kuva käsillä olevasta asiasta tai ilmiöstä. Tätä perustellaan sillä, että tekstisisällön pariin voi helpommin pysähtyä, jäädä pohtimaan ja palata tarvittaessa taaksepäin kerratakseen faktat. Nopeatempoisessa videosisällössä aiheen ydin jää helpommin huomaamatta. Näin ollen laadun diskurssi korostaa videosisältöjen itse asiassa ajoittain heikentävän tekstipitoisen sisällön laatua. Diskurssissa esitetään, että pakottamalla syntyneet videosisällöt toistavat itseään liikaa ja liittyvät usein uutisen tai muun tekstisisällön keskeiseen viestiin vain vähän.

Laadun diskurssi pelkää Ylen tuottamien suomenkielisten pitkien, harkittujen, kauniskielisten ja rikkaiden tekstisisältöjen häviävän median tarjonnasta kokonaan, mikäli Ylen tekstisisältöjä rajoitetaan lakiuudistuksella. Diskurssissa muistutetaan, että kaupallisten medioiden klikkijournalismin on muututtava vuosi vuodelta yhä räikeämmäksi ja harhaanjohtavammaksi mediatalojen mainostulojen varmistamiseksi turvaamiseksi myös jatkossa. Laadun diskurssi moittii kaupallisten medioiden toimintaa siinä, että ne ennemmin vaativat rajoituksia Ylen toimintaan, kuin parantavat oman journalistisen tuotantonsa laatua.

4.2 Yhdenvertaisuuden diskurssi

Yhdenvertaisuuden diskurssi nostaa esille huolen vähävaraisten joutumisesta "tiedotuspaisioon", mikäli Ylen tekstimuotoisia sisältöjä rajoitetaan. Diskurssi korostaa, että Ylen tekstimuotoisten sisältöjen lakisääteinen kaventaminen heikentää merkittävästi tiettyjen kansanosien medialukutaitoa ja yleissivistystä. Tämän pelätään johtavan myös lisääntyvään uuslukutaidottomuuteen, jossa ihminen teknisesti osaa lukea kaikkia tekstejä, mutta ei saa niiden merkitystä selville. Yle-veron maksamisesta on vapautettu 700 000 pienituloisinta suomalaista, joten yhdenvertaisen tiedonsaannin diskurssin mukaan lakiesityksen läpimenoista kärsisivät erityisesti nämä pienituloiset kansalaiset, joilla ei ole taloudellisia mahdollisuuksia maksaa kaupallisten mediajulkaisujen tilausmaksua.

Yhdenvertaisuuden diskurssi nostaa Ylen tärkeimmäksi ja pakolliseksi tehtäväksi totuuden välittämisen suomalaisille. Ylen tekstisisällöt nähdään tärkeänä suomen kielen aseman ja kansakunnan perinteiden ylläpitäjänä. Tekstisisältöjen rajaamisen puolestaan esitetään siirtävän tiedonvälitystä yhä enemmän sosiaalisen median vastuulle, minkä esitetään edesauttavan vale uutisten (*fake news*) leviämistä viihteellisyyden syrjäyttäessä faktapohjaisen sisällön. Diskurssi perustelee myös, ettei Yleä vastaan kanteluita esittänyt kaupallinen media ole edes kiinnostunut huolehtimaan monista Ylen tuottamista sisällöistä, kuten palveluista erityisryhmille. Diskurssin mukaan esimerkiksi ruotsin ja saamenkielisten sekä kuulo- ja näkövammaisten erityispalveluiden tulevaisuudesta ei ole mitään takeita, ellei niitä kirjata lakiin. Esiin nostettiin myös haja-asutusalueilla heikompien yhteyksien päässä asuvien ihmisten asema. Epävakaalla nettiyhteydellä videoiden ja äänitiedostojen vastaanottaminen voi olla vaikeaa tai joissain tapauksissa mahdotonta. Sama pätee myös ulkomailla vakituisesti tai väliaikaisesti asuviin sekä vieraileviin suomalaisiin, jotka asetetaan väärin perustein eriarvoiseen asemaan.

4.3 Sananvapauden ja riippumattomuuden diskurssi

Sananvapauden ja riippumattomuuden diskurssin mukaisilla kommentaareilla pyritään osoittamaan, että lakiesityksen hyväksyminen nykyisessä muodossaan rajoittaa sanan-, ilmaisun- ja lehdistönvapautta Suomessa. Diskurssi perustelee uuden Yle-lain olevan YK:n Ihmisoikeuksien yleismaailmallisen julistuksen, Suomen perustuslain ja Euroopan unionin perusoikeuskirjan vastainen. Ylen esitetään olevan yleissivistävän tiedon ankkuri Suomessa ja sen vuoksi sen tekstimuotoisten sisältöjen rajoittamista luonnehditaan sananvapauden näkökulmasta katastrofaaliseksi. Diskurssi toteaa Helsingin Sanomien itsessään puoltavan sananvapautta, mutta sen omistajatahoa kritisoidaan kovin sanankääntein.

Diskurssissa nähdään myös erittäin ongelmallisena yksityisomisteisten tiedotusvälineiden riippumattomuuden vaarantuminen silloin, kun mediatalojen

omistajien, rahoittajien ja mainostajien intressit menevät riippumattoman median periaatteiden edelle. Diskurssi pitää erikoisena, että Suomen kaltaisessa demokraattisessa oikeusvaltiossa Ylen kilpailijoiden lobbarit ovat saaneet vallan säädättää julkisen palvelun mediatalon toimintaa rampauttavaa lainsäädäntöä omaa kilpailuetuaan parantaen. Diskurssissa tuodaan esille, kuinka tästä on paljon ennakkotapauksia esimerkiksi Yhdysvalloista, jossa talousvaikeuksiin ajautuneiden mediayhtiöiden ostamisesta on tullut miljardöörien, kuten Jeff Bezosin (Washington Post) ja Rupert Murdochin (mm. New York Post ja Wall Street Journal) harrastuksia.

Diskurssi näkee myös, että Ylen tekstisisältöjen poistumisen jälkeen Suomessa ei olisi enää yhtään riippumatonta ja neutraalia valtakunnallista mediaa. Esimerkiksi muuttotappioalueiden maakunta- ja paikallislehdillä esitetään olevan intressikonflikti totuuden kertomisessa. Diskurssi perustelee väitettä siten, että lehdet saattavat olla varovaisia "keikuttamaan venettä" tai "likaamaan omaa pesää" kotipaikkakunnan julkisuuskuvan valheellisen silottelun verukkeella. Paikallisia vakaviakin ongelmia voidaan jättää kertomatta taloudellisissa vaikeuksissa olevien kuntien kohdalla alueen houkuttelevuuden parantamiseksi. Diskurssi esittää, että Yle riippumattomana tahona uutisoi paikallis- ja maakuntalehtiä objektiivisemmin myös paikallisista epäkohdista.

Ylen palvelutarjonnan rajoittamista verrataan myös Yhdysvaltoihin, jossa julkisrahoitteisen mediayhtiön poistuminen mediakentältä on ajanut laajoja alueita täydelliseen paikallisen tiedonvälityksen tyhjiöön (*media deserts*). Tiedonvälityksen vallan keskittymisen vain muutaman suuren kaupallisen konsernin käsiin nähdään problemaattisena vallankäyttäjien valvonnan kannalta. Tämän skenaarion pelätään olevan todellinen uhkakuva Suomessa, mikäli Ylen toimintaa lähdetään lakisääteisesti rajoittamaan.

4.4 Kateuden diskurssi

Kateuden diskurssi korostaa, ettei Yle-lakia pitäisi lähteä muuttamaan, koska lakiuudistuksen taustalla ollut Medialiiton kantelu on moraaliton ja puutteellisesti perusteltu. Medialiiton vuosia kestänyt hyökkäys Yleä vastaan nähdään kateutena ja halveksittavana toimintana. Kateuden diskurssi näkeekin Ylen tekstisisältöjen jakavan avarampaa ja monipuolisempaa maailmankuvaa, kuin itesesensuuriin taipuvaiset kaupalliset mediakentän toimijat. Diskurssissa esitetään, että kaupalliset mediayhtiöt ovat tehneet viime vuosikymmeninä virheitä, joita ne nyt yrittävät paikata pyrkimyksillä rajoittaa toimivan konseptin omaavan Ylen sisältöjä lakisääteisesti. Medialiitto perustelee esittämiään vaatimuksia Yle-lain muutokseen journalismin parantumisella ja tilaajamäärien kasvamisella, mutta sen alaisuudessa työskentelevät journalistit itse kiistävät asian.

Diskurssin mukaan kaupallinen media on itse aiheuttanut noidankehän, jossa konsernien omat säästötoimenpiteet ovat johtaneet niiden sisältöjen kurjistumiseen. Tähän liittyy oleellisesti myös paikallisen uutisoinnin merkittävä näivettyminen lehtikonsernien sisällä tapahtuvan juttuvaihdon myötä sekä maakuntalehtien oman digitaalisen kehitystyön laiminlyönti. Kateuden diskurssi esittääkin, ettei Ylellä ole ollut kaupallisen median digimarkkinaan vaikutusta, vaan kaupallisen median keskinäinen kilpailu on johtanut uutisaiheiden kaventumiseen ja tekstisisältöjen tason heikkenemiseen. Diskurssin mukaan kaupallisen median toimintamahdollisuuksien kapenemisen suurimmat syylliset ovat todellisuudessa aggressiivisesti laajentuneet suuret konsernit, jotka ovat joko integroineet pienemmät kilpailijat itseensä tai ajaneet ne kokonaan ulos mediamarkkinoilta.

Kateuden diskurssi korostaa myös sitä, että Yle ei tällä hetkellä tai tulevaisuudessa kilpaile kaupallisen median kanssa mainostuloista. Diskurssi tuo esille, että jos Medialiitto todella haluaisi muuttaa Suomen media-alaa vapaata kilpailua suosivammaksi, myös Ylen pitäisi voida mainostaa kanavillaan. Diskurssi pitää myös erittäin ongelmallisena hypoteesia, jonka mukaan Ylen tarjonnan heikentyessä kotimaisen median kuluttajat eivät siirry kotimaisten kaupallisten

medioiden asiakkaaksi, vaan suuntaavat kuluttamaan ulkomaisten veloituksettomien medioiden palveluja.

Tekstisisältöjen rajoittaminen julkiselta toimijalta pois puolestaan vähentää median moniäänisyyttä, minkä puolustamisella Medialiitto kanteluaan perustelee. Medialiiton röyhkeyden katsottiin menevän jopa niin pitkälle, että usea kommentoija ilmoitti boikotoivansa Medialiiton alaisten yhtiöiden palveluja jatkossa Ylen sisältöjen rajoittamisen säännönmukaisen lobbaamisen takia.

4.5 Kilpailuasetelman ja rahoituksen diskurssi

Kilpailuasetelman ja rahoituksen diskurssi puoltaa Ylen sisältöjen rajoittamista ja Yle-lain uudistuksen läpiviemistä hallituksen esityksen mukaisesti. Diskurssin ytimessä on hypoteesi siitä, että julkisrahoitteinen Yle on markkinahäirikkö, joka vie toiminnallaan elintilan kaupallisen median toimijoilta. Diskurssin mukaan Yle kykenee sotkemaan mediamarkkinoita, koska se voi toimia ilman taloudellisia riskejä. Yhtiön toimeentulon ollessa turvattu se on sortunut laiskuuteen, eikä ole kehittänyt palveluitaan ja sisältöjään riittävästi. Ylen tekstisisältöjen rajoittaminen nähdään siten muuttavan media-alan kilpailuasetelmaa tasapuolisemmaksi.

Diskurssi pitää kilpailuasetelman näkökulmasta erittäin ongelmallisena, että Yle on saavuttanut lähes uskonnollisen aseman Suomessa. Väitettä perustellaan sillä, että Ylen toimintaa rahoitetaan pakollisella verolla, joten sillä on verotusoikeus kirkon tapaan. Diskurssi näkee Ylen vuosittain kasvavan budjetin olevan pian riittämätön, ellei yhtiön toimintaa järkevöitetä. Tällä hetkellä Ylen yli 500 miljoonan vuosibudjetti on suurin läntisen demokratian valtiollinen televisioyhtiön käyttämästä rahasta suhteessa valtion budjettiin. Diskurssin mukaan Ylen sisältöjen rajoittaminen oikeuttaisi myös Yle-veron määrän laskemiseen.

4.6 Rajojen diskurssi

Myös rajojen diskurssi puoltaa Yle-lain muuttamista. Diskurssin ytimessä on vaatimus lakiuudistuksen mukanaan tuomasta Ylen toiminnan reunaehtojen tarkemmasta määrittelystä. Diskurssi esittää, että yhtiön tulisi keskittyä tiukempaan kulukuriin ja epäoleellisen toiminnan välttämiseen. Ylen toiminnan ja tuottamien sisältöjen pitäisi keskittyä pelkästään uutis- ja ajankohtaistoimintaan. Diskurssin mukaan Ylen nettisivuilla esiintyvät ei-objektiiviset kolumnit ovat hyvä esimerkki epäoleellisesta toiminnasta, jollaista Ylen ei pitäisi harjoittaa. Myös kulttuurin ja urheilun sisällöistä voitaisiin karsia tärkeämpien aiheiden turvaamiseksi.

Rajojen diskurssi korostaa, ettei Ylen riippumattomuutta ole kyseenalaistettu lainsäätämisen prosessissa. Kyse on vain sen toimiluvan rajoista. Ylellä on etenkin takavuosina ollut halua laajentaa toimintaansa lehdistön alueelle, mikä ei ole Yleisradiolain mukaista. Diskurssin mukaan se on syy sille, miksi tämän lakiuudistuksen kaltaisia uusia rajanvetoja tarvitaan. Erityisen ongelmallisena nähdään se, että Yle on valtiollisena toimijana aina päässyt osallistumaan omien reunaehtojensa määrittämiseen. Sen vuoksi kaikki, mitä Yle on tehnyt, on aina määritelty kuuluvaksi julkisen palvelun piiriin.

5. POHDINTA

Tämän tutkimuksen tavoitteena oli kartoittaa, millä tavoin Yle-lain muutoksen oletettuja vaikutuksia merkityksellistetään kielellisesti ja miten lakiuudistukseen suhtaudutaan Helsingin Sanomien kommenttipalstoilla. Tutkimuksen tarkoituksena oli analysoida aiheesta käytyä keskustelua ja merkityksenantoja diskurssien välityksellä. Tulosluvussa esittelemistäni diskursseista laadun, yhdenvertaisuuden, sananvapauden ja riippumattomuuden sekä kateuden diskurssit vastustivat Yle-lain uudistusta. Kilpailuasetelman ja rahoituksen sekä rajojen diskurssit puolestaan puolsivat lakiuudistuksen täytäntöönpanoa. Diskurssien perusteella voidaan todeta, että Yle-lain uudistamiseen suhtauduttiin kommenttipalstalla pääasiassa kielteisesti. Tässä luvussa analysoin diskurssien merkitystä ja suhdetta toisiinsa sekä aiemmin esittelemääni tutkimuksen viitekehykseen. Pohdin myös aineistosta esille nousseita diskursseja kriittisesti Yle-lain muutoksesta saatavilla olevan tiedon valossa. Lopuksi reflektoin tutkimukseni onnistuneisuutta ja esittelen sen poikimia mahdollisia jatkotutkimusaiheita.

Analyysin laadun diskurssissa esiin nousutta näkemystä siitä, että videosisällöt itse asiassa heikentävät tekstipitoisen mediasisällön laatua, voidaan pitää yllättävänä tutkimustuloksena. Kuten tutkimukseni johdannossa tuon esille, mediayhtiöiden tuottaman audiovisuaalisen sisällön määrä on ollut viime vuosina kovassa kasvussa. Audiovisuaalisen sisällön jatkuva lisääminen ei kuitenkaan tämän tutkimuksen valossa vastaa kaikkien median kuluttajien tahtotilaa. Läheskään kaikissa laadun diskurssia merkityksentävissä kommentteissa ei otettu välttämättä varsinaisesti kantaa Yle-lain muutokseen, vaan vastustettiin ylipäänsä tekstimuotoisten sisältöjen korvaamista liikkuvalla kuvalla ja äänellä. Laadun kontekstin näkökulmasta koin myös erikoiseksi sen, miten julkisen palvelun sisältöjä arvosteltiin keskustelupalstoilla liian laajoiksi eikä lainkaan riittämättömiksi, kuten yleensä julkisten palveluiden ollessa kyseessä.

Analyysi osoitti myös, että Ylen palvelutarjonnan muuttumattomuutta ajavissa laadun ja yhdenvertaisuuden diskursseissa sorrutaan väistämättä Ylen liialliseen nostalgisointiin. Kyseiset diskurssit pohjaavat argumentaationsa faktojen sijasta enemmän tunteeseen. Näissä diskursseissa ei ymmärretä lakiuudistuksen välttämättömyyttä Ylen tämänhetkisen toiminnan ollessa valtioneuvostojen vastaista. Suomen kuulumista Euroopan unionin kaltaiseen arvoyhteisöön, jossa ainakin lähtökohtaisesti kaikkien tulee toimia samojen sääntöjen mukaan, ei voida sivuuttaa pelkästään vetoamalla Yleisradion perinteiden säilyttämiseen.

Sananvapauden ja riippumattomuuden diskurssi pohjaa argumentaationsa pitkälti sananvapauden lakisääteiseen turvaamiseen YK:n Ihmisoikeuksien yleismaailmallisen julistuksen (1948), Suomen perustuslain (1999a) ja Euroopan unionin perusoikeuskirjan (2000) mukaisesti. Diskurssin puoltama ihanne sananvapaudesta kieltämättä vaikuttaa olevan sortumassa valtion ja esivallan painostuksen alle Yle-lain uudistuksen myötä. Diskurssissa sananvapauden puolestapuhujat ovat samoilla linjoilla Yleisradion toimitusjohtaja Merja Ylä-Anttilan ja sananvapauden kaventumisesta varoittavien tutkijoiden (Ala-Fossi ym. 2021) kanssa. Diskurssissa esiin nostettu väite maakunta- ja paikallislehtien intressikonfliktista vaikuttaa kuitenkin spekulatiiviselta ja tarvitsisi tuekseen vankempaa tutkimukseen perustuvaa näyttöä.

Laadun sekä sananvapauden ja riippumattomuuden diskursseissa esitetään, että Ylen tekstisisältöjen rajoittamisen jälkeen Suomessa ei olisi enää yhtään laadukasta ja riippumatonta valtakunnallista mediaa. Tämä on mielenkiintoista siitä syystä, että jokainen aineiston kommentti on Helsingin Sanomien tilaajan kirjoittama. Eikö Helsingin Sanomia nähdä näissä diskursseissa laadukkaana ja riippumattomana medianana, jos kommentoijat ovat valmiita maksamaan lehden tuottamasta sisällöstä? Tuskinpa ihmiset jatkaisivat lehden tilaamista kovin pitkään, jos sen sisällöt lähtökohtaisesti eivät vastaa heidän arvojensa mukaisia laadun ja riippumattomuuden kriteerejä.

Tutkimuksen viitekehyksen alaluvussa 2.1 toin esille, kuinka yleisradiolaki nykyisessä muodossaan pyrkii turvaamaan tiedon saavutettavuuden jokaiselle suomalaiselle. Yhdenvertaisuuden diskurssissa Yle-lain muutoksen nähtiin vaarantavan pienituloisten, ulkomailla ja haja-asutusalueilla asuvien sekä erityisryhmien tiedonsaannin. Erityisryhmien, kuten kielivähemmistöjen sekä kuulo- ja näkövammaisten, tiedon saavutettavuuden kannalta huoli on itse asiassa aiheuton, sillä myös uusi Yle-laki turvaa tarvittavat vähemmistökieliset tai erityisryhmille tarkoitetut tekstisisällöt (Hallituksen esitys 2020). Kaikki Ylen tekstimuotoiset sisällöt eivät siis ole lakiuudistuksen läpimenon jälkeen katoamassa. Tämä osoittaa usean kommentoijan huolestuneen asiasta, joka ei alun perin ollut edes totta. Näin kommenttipalstalla luotiin vahingossa epätosi todellisuus, joka pysyi alkuperäisen kommentin jälkeen yllä muiden kommentoijien merkityksenantojen kautta.

Kateuden diskurssia perustelleet merkityksenannot olivat linjassa viitekehyksen alaluvussa 2.5 esittelemieni Medialiiton kantelun epäjohtonmukaisiksi osoitettujen perusteluiden kanssa. On varsin perusteltua väittää kantelun olevan hataralla pohjalla, jos sen jättäneen tahon alaisuudessa työskentelevät ihmiset itse tyrmäävät väitteet lakiuudistuksen tuomista hyödyistä virheellisiksi. Viitekehysosiossa mainitsemani Digital News Report -tutkimuksen (2019) mukaan varsin pieni osa Suomen väestöstä on valmis maksamaan erikseen verkkouutisista. Tutkimuksen mukaan vain 16 prosenttia kyselyyn vastanneista suomalaisista ilmoitti maksaneensa verkkouutisista kyselyä edeltäneen vuoden aikana (Reunanen 2019). Tämä tukee kateuden diskurssissa esitettyä pelkoa siitä, että median kuluttajat saattavat siirtyä ulkomaisten veloituksettomien verkkomedioiden asiakkaiksi, jos Ylen sisältöjä rajoitetaan. Ilmiöstä on myös huolestuttava esimerkki Tanskasta, jossa Danmarks Radion lakisääteisestä kurjistamisesta seuranneen tyhjiön täyttivät kansainväliset mediajätit Facebook ja Google, eivätkä paikalliset sanomalehdet (Yle Areena 2021).

Kateuden diskurssi sekä kilpailuasetelman ja rahoituksen diskurssi suhtautuvat kysymykseen suomalaisen mediakentän markkina-asetelmasta vastakkaisin näkemyksin. Kilpailuasetelman ja rahoituksen diskurssissa esitetty väite Ylen mahdollisuudesta toimia täysin ilman taloudellisia riskejä on problemaattinen. Julkisesti verorahoin rahoitettuna yhtiönä Ylen kulurakenne on jatkuvan paineen alla, koska yhtiön kaiken toiminnan pitää olla läpinäkyvää ja perusteltavissa. Jatkuvan tarkastelun vuoksi myös Ylen toiminnan epäjohtonmukaisuudet nousevat yleensä nopeasti esiin. Diskurssin perustelua Ylen toimimisesta media-alan markkinahäirikönä ei voida myöskään osoittaa varmuudella oikeaksi tai vääräksi. Tämän osoittavat myös viitekehyksen alaluvussa 2.5 esittelemäni lukuisat aiemmat tutkimustulokset Pohjoismaista ja muualta Euroopasta.

Diskursseista Yle-lain uudistusta puoltavien rajojen sekä kilpailuasetelman ja rahoituksen diskurssien tahtotilana olisi, että Ylen tekstisisältöjen rajoittaminen johtaisi myös Yle-veron laskemiseen. Näissä diskursseissa jätetään huomioimatta, että Yle-lain muutoksen ympärillä käydyssä keskustelussa ei ole itseasiassa kyse Ylen rahoituksen ja Yle-veron supistamisesta, vaan siitä, että kansalaiset saavat jatkossa samalla rahalla vähemmän Ylen palveluita käyttöönsä. Viitekehyksen alaluvussa 2.3 esittelemäni keskustelu Yleisradion tehtävän nykyisestä epätarkasta määrittelystä nousee esille erityisesti rajojen diskurssissa. Sen lisäksi diskurssi suhtautuu ”tärkeän sisällön” määrittämiseen yksioikoisesti, eikä ota huomioon eri ihmisten arvostavan erilaisia sisältöjä.

Kuten tutkimuksen viitekehyksen alaluvussa 2.7 tuon esille, Yle-lain muutosta käsittävää keskustelua käydään pitkälti suljettujen ovien takana virkamiesten ja politikkojen kesken. Tutkimukseni tulokset tarjoavat Yle-lain ympärillä käytyyn melko suljettuun debattiin tervetulleeseen vivahteen kansan ääntä. Valitsemani aineiston vuoksi tutkimukseni ei kykene antamaan tyhjentävää selvitystä Yle-lain muutoksen oletettujen vaikutusten hyödyistä tai haitoista. Toisaalta se ei ole tämän tutkimuksen laajuuden kannalta edes tarkoituksenmukaista. Tämä tutkimus tuloksineen synnytti kuitenkin uutta keskeistä tietoa kansalaisten mielipiteistä

ilmiöstä, joka koskettaa nimenomaan heitä. Tutkimustulosten arvoa lisää se, että Yle-lain uudistuksen tuoreuden vuoksi aihetta on toistaiseksi tutkittu verrattain vähän. Näkisin tutkimuksen olleen onnistunut, koska sen tulosten myötä sain vastaukset molempiin tutkimuskysymyksiini.

Selvää on kuitenkin, että Yle-lain uudistuksen ajankohtaisuuden vuoksi aihe kaipaa vielä paljon lisätutkimusta. Vaikka itse lähestyin Yle-lain mahdollisten vaikutusten tutkimusta diskurssianalyysin keinoin, aihetta voisi hyvin tutkia myös muilla laadullisilla sekä määrällisillä menetelmillä. Tämä tutkimus käsitti lakiuudistuksen vaikutusten arvioinnin vain Helsingin Sanomien tilaajien kontekstissa, joten tutkimustehtävää voisi suhteellisen helposti laajentaa koskemaan myös muita medioita. Vaihtoehtoisena menetelmänä esimerkiksi kyselytutkimus voisi tarjota mahdollisuuden laajemman aineiston keräämiseen. Määrällisen tutkimusotteen näkökulmasta mielenkiintoista olisi selvittää esimerkiksi, kuinka moni suomalainen olisi valmis maksamaan Ylen palveluista saman verran kuin nykyään, jos yhtiön palveluportfoliota aletaan jatkossa rajoittaa säännönmukaisesti.

6. LÄHTEET

Ala-Fossi, M., Venttola, E., Reunanen, E. (2017). *Yleisradion alueellisten verkkouutisten vaikutus sanomalehtien verkkopalveluiden markkinoihin: Raportti Yleisradion hallintoneuvostolle*. Tampereen yliopisto.

Ala-Fossi, M., Hellman, H., Hildén, J., Nieminen, H. (12.3.2021). *Asiantuntijalausunto hallituksen esityksestä Yleisradio Oy:stä annetun lain 7 §:n muuttamisesta*. Saatavilla: <https://cordi.blog/asiantuntijalausunto-yle-laista-12-3-2021/>. Luettu 9.11.2021.

Andersen, L. C. (2015). *Offentlige Allmennkringkasteres Påvirkning på Kommersielle Medie- selskaper - Hva Sier Forskningen?* Oslo: Kulturdepartementet. Saatavilla verkossa: <https://www.regjeringen.no/contentassets/98dcafb6544e4161b32b5c2e8b978d20/NN-NO/SVED/OffentligeAllmennkring.pdf>. Luettu 5.12.2021.

BBC. (2004). *Building public value – Renewing the BBC for a digital world*. Saatavilla: <https://downloads.bbc.co.uk/aboutthebbc/policies/pdf/bpv.pdf>. Luettu 5.11.2021.

Crisell, A. (1997). *An introductory history of British broadcasting*. Routledge.

Eduskunta. (2005). *Liikenne- ja viestintävaliokunnan mietintö hallituksen esityksestä laeiksi Yleisradio Oy:stä annetun lain muuttamisesta sekä valtion televisio- ja radorahastosta annetun lain 5 luvun kumoamisesta*. (LiVM 16/2005 vp).

Euroopan komissio. (27.10.2009). *Komission tiedonanto valtioneuvoston päätösten soveltamisesta julkiseen yleisradiotoimintaan*. Saatavilla: <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2009:257:0001:0014:FI:PDF>. Luettu 28.10.2021.

Euroopan unioni. (2000). *EU:n perusoikeuskirja*. II Osasto: Vapaudet. 11 artikla - Sananvapaus ja tiedonvälityksen vapaus. Saatavilla: <https://fra.europa.eu/fi/eu-charter/article/11-sananvapaus-ja-tiedonvalityksen-vapaus>.

Finlex. (1993). *Laki Yleisradio Oy:stä 1993/1380*. Saatavilla: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1993/19931380>.

Finlex. (1999a). *Suomen perustuslaki 1999/731*. Saatavilla: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990731>.

Finlex. (1999b). *Amsterdamin sopimus Euroopan unionista tehdyn sopimuksen, Euroopan yhteisöjen perustamissopimusten ja niihin liittyvien tiettyjen asiakirjojen*

muuttamisesta 55/1999. Saatavilla:

https://www.finlex.fi/fi/sopimukset/sopsteksti/1999/19990055/19990055_2.

Fletcher, R. & Nielsen, R. K. (2017). *Paying for Online News*. *Digital Journalism*, 5:9, 1173–1191.

Hallituksen esitys. (250/2020). *Hallituksen esitys eduskunnalle Yleisradio Oy:stä annetun lain 7 §:n muuttamisesta*. Saatavilla:

https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/HallituksenEsitys/Sivut/HE_250+2020.aspx. Luettu 16.9.2021.

Hallitusohjelma. (2019). *Osallistava ja osaava Suomi – sosiaalisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestävä yhteiskunta – Pääministeri Sanna Marinin hallituksen ohjelma 2019*.

Saatavilla: <https://valtioneuvosto.fi/marinin-hallitus/hallitusohjelma>.

Luettu 30.9.2021.

Hellman, H. (2010). *Täysi vai täydentävä palvelu? Yleisradio median murroksessa*. Tampereen yliopisto.

HS. (5.2.2020). *Artikkelien kommentointiohjeet – HS toivoo keskusteluun rakentavia ja ymmärrystä lisääviä kommentteja*. Saatavilla: <https://www.hs.fi/kommentit/art-2000006396703.html>. Luettu 21.10.2021.

-- (16.6.2020). *Lakiehdotus estäisi Yleä julkaisemasta teksti-sisältöä, johon ei liity ääntä tai liikkuvaa kuvaa – Merja Ylä-Anttila: "En tämän vuoksi sirottelisi tuhkaa päälle"*.

Saatavilla: <https://www.hs.fi/kulttuuri/art-2000006542917.html>.

Luettu 1.10.2021.

-- (26.3.2021). *Yle-lain valmistelu etenee vastakkaisin lausunnoin: Medialiitto pitää esitystä liian löysänä, useat tutkijat liian tiukkana*. Saatavilla:

<https://www.hs.fi/kulttuuri/art-2000007883781.html>. Luettu 1.10.2021.

Iltalehti. (16.3.2021). *IL selvitti: Yle osallistui tiiviisti itseään koskevan lain kirjoittamiseen - taustalta löytyy salaisia lausuntoja*. Saatavilla:

<https://www.iltalehti.fi/politiikka/a/0f0adc95-a883-4eef-86ab-bc49c655412b>.

Luettu 21.11.2021.

Jokinen, A., Jokinen, A., Juhila, K., Suoninen, E. (2016). *Diskurssianalyysi: Teoriat, peruskäsitteet ja käyttö*. Tampere: Vastapaino.

Jokinen, K. & Saaristo, K. (2006). *Suomalainen yhteiskunta*. WSOY.

Juhila, K. (2021). *Teemoittelu*. Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Saatavilla:

<https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus>. Luettu 1.12.2021.

Kansalaisaloite.fi. (15.2.2021). *Tieto on meidän - kansalaisaloite Ylen tekstisisältöjen turvaamiseksi*. Saatavilla: <https://www.kansalaisaloite.fi/fi/aloite/8023>. Luettu 18.9.2021.

Kulturministeriet. (2016). *Public service de næste 10 år. Rapport fra Public Serviceudvalget*. København: Kulturministeriet. Saatavilla verkossa: <http://kum.dk/servicemenu/publikationer/2016/public-service-de-naeste-10-aar/>. Luettu 5.12.2021.

Lindblom, T. (2009). *Uuden median murros Alma Mediassa, Sanoma osakeyhtiössä ja Yleisradiossa 1994–2004*. Helsinki: Helsingin yliopisto.

Medialiitto. (21.6.2017). *Yleisradion lehdistön kaltaiset verkkopalvelut komission arvioitaviksi*. Saatavilla: <https://www.medialiitto.fi/uutiset/yleisradion-lehdiston-kaltaiset-verkkopalvelut-komission-arvioitaviksi/>. Luettu 17.9.2021.

Medialiitto. (15.3.2021). *Eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunnan kuulemispyyntö – Yleisradio Oy:stä annetun lain 7 §:n muuttaminen*. Saatavilla: https://www.medialiitto.fi/wp-content/uploads/2021/03/Medialiiton_lausunto_LIV_Ylelaki-HE_2021_03_15.pdf?utm_source=creamailer&utm_medium=email&utm_campaign=ML_uutiskirje_25032021&utm_content=%5Bemail%5D. Luettu 12.11.2021.

Mäntymäki, E. (2006). *Hyvinvointivaltio eetterissä: Yleisradion rakentuminen populaarien diskurssien kentillä*. Tampere: Tampere.

Perustuslakivaliokunta. (2021). *Valiokunnan lausunto PeVL 32/2021 vp – HE 250/2020 vp*. Saatavilla: https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/Lausunto/Sivut/PeVL_32+2021.aspx. Luettu 27.10.2021.

Pynnönen, A. (2013). *Diskurssianalyysi: tapa tutkia, tulkita ja olla kriittinen*. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.

Pälli, P. & Lillqvist, E. (2020). *Luku 6: Diskurssianalyysi*. Teoksessa M. Luodonpää-Manni, M. Hamunen, R. Konstenius, M. Miestamo, U. Nikanne & K. Sinnemäki (toim.) *Kielentutkimuksen menetelmiä: II, Aineistonkeruusta analyysiin*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

Reunanen, E. (2019). *Uutismedia verkossa 2019: Reuters Institute Digital News Report - Suomen maaraaportti*. Tampere: Tampereen yliopisto.

Sehl, A., Fletcher, R., Picard, R. (2020). *Crowding out: Is there evidence that public service media harm markets? A cross-national comparative analysis of commercial television and online news providers*. *European Journal of Communication*.

SK (Suomen Kuvalehti). (31.12.2020). *Kolumni: Ei mitään nähtävää*. Saatavilla: <https://suomenkuvalehti.fi/jutut/kotimaa/politiikka/kolumni-yle-lainmuuttamiseen-verhoutuu-merkittava-viestintapoliittinen-konflikti/?shared=1150208-a50a5872-4>. Luettu 27.11.2021.

Suoninen, E. (2021). *Diskurssianalyysi*. Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Saatavilla: <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/teoreettis-metodologiset-viitekehukset/diskurssianalyysi/>. Luettu 29.9.2021.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. (2018). *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi* (Uudistettu laitos). Kustannusosakeyhtiö Tammi.

YK. (1948) *YK:n ihmisoikeuksien yleismaailmallinen julistus*. Saatavilla: <https://ihmisoikeusliitto.fi/ihmisoikeudet/ihmisoikeuksien-julistus/>. Luettu 15.10.2021.

Yle. (10.2.2021). *A-studiossa sähköinen väittely: Kaupallinen media syyttää Yleä "verkkolehden tekemisestä" – Yleisradio huolissaan myös pienituloisten tiedonsaannista*. Saatavilla: <https://yle.fi/uutiset/3-11781730>. Luettu 29.8.2021.

Yle Areena. (9.9.2021). *Yle 95 - Miten toimivat yleisradioyhtiöt meillä ja muualla? Ylen aamu*. Saatavilla: <https://areena.yle.fi/1-50655501>.

Yli-Hukkala-Siira, L. (2021). *Onko uusi Yle-laki typerä ja huono? tutkielma Yleisradion ja sananvapauden historiasta sekä uudesta Yle-laista*. Pro gradu. Helsinki: Helsingin yliopisto.

7. LIITTEET

7.1 Liite 1. Tutkimusaineisto

Kuusi HS.fi-verkkosivulla julkaistua Yle-lakia käsittelevää artikkelia ja niiden kommenttikentät. Artikkelit on julkaistu aikavälillä 16.6.2020 – 27.5.2021. Kaikki kuusi artikkelia kommentteineen ovat vain Helsingin Sanomien tilaajien luettavissa sekä kommentoitavissa.

1) HS. (16.6.2020). *Lakiehdotus estäisi Yleä julkaisemasta teksti-sisältöä, johon ei liity ääntä tai liikkuvaa kuvaa – Merja Ylä-Anttila: ”En tämän vuoksi sirottelisi tuhkaa päälle”*. Saatavilla: <https://www.hs.fi/kulttuuri/art-2000006542917.html>.

- 74 kommenttia, joista 18 on kirjoitettu nimellä ja 56 nimimerkillä

2) HS. (17.12.2020). *Hallitus esittää rajoituksia Ylen julkaisemiin tekstimuotoisiin sisältöihin*. Saatavilla: <https://www.hs.fi/politiikka/art-2000007688606.html>.

- 27 kommenttia, joista 3 on kirjoitettu nimellä ja 24 nimimerkillä.

3) HS. (19.1.2021). *Suomessa säädetään pian laki, joka kiinnostaa myös ulkomailla: Tätä uusi Yle-laki tarkoittaisi käytännössä*. Saatavilla: <https://www.hs.fi/kulttuuri/art-2000007749641.html>.

- 58 kommenttia, joista 8 on kirjoitettu nimellä ja 50 nimimerkillä.

4) HS. (27.1.2021). *Mielipide: Uusi Yle-laki vaarantaa median monimuotoisuuden*. Saatavilla: <https://www.hs.fi/mielipide/art-2000007763951.html>.

- 5 kommenttia, joista kaikki on kirjoitettu nimellä.

5) HS. (26.3.2021). *Yle-lain valmistelu etenee vastakkaisin lausunnoin: Medialiitto pitää esitystä liian löysänä, useat tutkijat liian tiukkana*. Saatavilla: <https://www.hs.fi/kulttuuri/art-2000007883781.html>.

- 10 kommenttia, joista 2 on kirjoitettu nimellä ja 8 nimimerkillä.

6) HS. (27.5.2021). *EU-komissio pyytää Suomelta vastausta Yleisradion valtiontuista.*

Saatavilla: <https://www.hs.fi/kulttuuri/art-2000008007414.html>.

- 14 kommenttia, joista kaikki on kirjoitettu nimellä.